

ศ. เกียรติคุณ สวัสดิ์ อ่องสกุล
คำนิยม

โฮวี่เฟิง
เขียน

พลวัตของความสัมพันธ์
เชิงอำนาจและระบบอุปถัมภ์
สู่การจ้านได้อำนาจจีน
ในฐานะรัฐบรรณาการ

จ้านนา

สวามิภักดิ์

ความสัมพันธ์ในระบบบรรณาการระหว่างจีนกับล้านนา

ล้านนาสวามีภักดี

ล้านนาสวามีภักดี

ความสัมพันธ์
ในระบบบรรณาการ
ระหว่างจีนกับล้านนา

โจวซีเผิง

ราคา ๒๐๐ บาท

ล้านนาสวามิภักดิ์ ความสัมพันธ์ในระบบบรรณาการ ระหว่างจีนกับล้านนา • ใจป๊เป้ง

พิมพ์ครั้งแรก : สำนักพิมพ์มติชน, มิถุนายน ๒๕๖๕
ราคา ๒๐๐ บาท

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

ใจป๊เป้ง.

ล้านนาสวามิภักดิ์

ความสัมพันธ์ในระบบบรรณาการระหว่างจีนกับล้านนา.

กรุงเทพฯ: มติชน, ๒๕๖๕.

๑๙๒ หน้า.

1. จีน-ความสัมพันธ์กับต่างประเทศ-ล้านนา.

2. เครื่องราชบรรณาการ. I. ชื่อเรื่อง.

327.51

ISBN 978 - 974 - 02 - 1789 - 3

สำนักพิมพ์มติชน | www.matichonbook.com

- ที่ปรึกษาสำนักพิมพ์ : อารักษ์ คคชนาท, สุพจน์ แจ่มเร็ว, งามนุช สิงห์เดชะ, รุจิรัตน์ ทิมวัฒน์
- ผู้จัดการสำนักพิมพ์ : มณฑล ประภากรเกียรติ
- รองผู้จัดการสำนักพิมพ์ : สุภชัย สุชาติสุธารธรรม, ประภาพร ประเสริฐโสภาค
- บรรณาธิการบริหาร : สุลักษณ์ บุญปาน
- หัวหน้ากองบรรณาธิการ : ชนมน วังทิพย์
- บรรณาธิการเล่ม : ทักษพร คูหากาญจน์
- พิสูจน์อักษร : โชติช่วง วัฒนิน
- กราฟิกเลย์เอาต์ : อรอนงค์ อินทรอุดม
- ศิลปกรรม-ออกแบบปก : กชกร จิระพันธุ์
- ประชาสัมพันธ์ : ธัญญา โอวาทศิริวงศ์, กฤษณ์ณรงค์ บัวใหญ่, ณัฏชา เขียวกล

จัดทำโดย : บริษัทมติชน จำกัด (มหาชน): ๑๒ ถนนเทศบาลนฤมาล

ประชาชนิเวณ ๑ เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๕๔๐-๐๐๒๑ ต่อ ๑๒๓๕

โทรสาร ๐-๒๕๔๙-๕๔๘๘

พิมพ์ที่ : โรงพิมพ์มติชน ๑๒ ถนนเทศบาลนฤมาล ประชาชนิเวณ ๑

เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๕๔๐-๐๐๒๑ ต่อ ๒๐๐๐, ๒๑๐๘

โทรสาร ๐-๒๕๔๙-๕๔๐๑๓

จัดจำหน่ายโดย : บริษัทงานดี จำกัด (ในเครือมติชน)

๑๒ ถนนเทศบาลนฤมาล ประชาชนิเวณ ๑ เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๕๔๐-๐๐๒๑ ต่อ ๓๓๕๐-๓๓๕๓

โทรสาร ๐-๒๕๔๙-๕๔๐๑๒

Matichon Publishing House a division of Matichon Public Co., Ltd.

12 Tethsabannaruean Rd., Prachanivate 1, Chatuchak,

Bangkok 10900 Thailand

หากท่านต้องการสั่งซื้อหนังสือเล่มนี้
จำนวนมากในราคาพิเศษ
โปรดติดต่อโดยตรงที่ บริษัทงานดี จำกัด
โทรศัพท์ ๐-๒๕๔๐-๐๐๒๑ ต่อ ๓๓๕๓
โทรสาร ๐-๒๕๔๙-๕๔๐๑๒

ในกรณีที่หนังสือมีข้อผิดพลาดจากการพิมพ์
เช่น หน้าขาดหาย หน้าซ้ำ หน้าสลับ เข้าเล่มกลับหัว
กรุณาติดต่อมาที่ email: matichonbook.sales@gmail.com
หรือ inbox: [matichonbook](https://www.facebook.com/matichonbook) เพื่อขอเปลี่ยนแปลงใหม่

MATCHON
PREMIUM
PRINT

ฝ่าย MATCHON PREMIUM PRINT

บริษัทมติชน จำกัด (มหาชน)

รับผลิตสื่อสิ่งพิมพ์ทุกประเภท

โทรศัพท์ ๐-๒๕๔๐-๐๐๒๑ ต่อ ๒๔๑๙, ๒๔๒๔

email: print.matichon@gmail.com

สารบัญ

ล้านนาสามัคคี

คำนิยม	(๔)
คำนำผู้เขียน	(๑๓)

บทนำ	๓
------	---

๑. หลักฐานความสัมพันธ์ในระบบบรรณาการ	
ระหว่างอาณาจักรเงินกับอาณาจักรล้านนา	๑๓
หลักฐานชั้นต้นในภาษาจีนที่ยังไม่ตีพิมพ์	๑๔
หลักฐานชั้นต้นที่ตีพิมพ์และแปลภาษาจีนโบราณ	
เป็นภาษาอื่นๆ	๒๔
หลักฐานที่มาจากล้านนา	๒๗

๒. ความสัมพันธ์ในระบบบรรณาการระหว่างเงินกับล้านนา	๓๓
ระบบบรรณาการของเงิน	๓๔
ความสัมพันธ์ระหว่างเงินกับล้านนา	
ก่อนการสร้างความสัมพันธ์ในระบบบรรณาการ	
(ค.ศ. ๑๒๖๐-๑๓๑๒)	๔๖

พัฒนาการของความสัมพันธ์

ในระบบบรรณาการระหว่างจีนกับล้านนา

(ค.ศ. ๑๓๑๒-๑๔๘๗)

๕๔

การสิ้นสุดของความสัมพันธ์

ในระบบบรรณาการระหว่างจีนกับล้านนา

(ค.ศ. ๑๔๘๗-๑๕๕๘)

๗๗

สรุปความสัมพันธ์ในระบบบรรณาการ

ระหว่างจีนกับล้านนา

๗๙

๓. ลักษณะของความสัมพันธ์ในระบบบรรณาการ

ระหว่างจีนกับล้าน

๙๑

การปกครองล้านนาของจีน

๙๒

กลไกของระบบบรรณาการของจีนต่อล้านนา

๑๐๓

ความหมายและประโยชน์ของสิ่งของต่างๆ

ที่ถวายเป็นบรรณาการ

๑๕๐

สรุปลักษณะของความสัมพันธ์ในระบบบรรณาการ

ระหว่างจีนกับล้านนา

๑๕๑

บทส่งท้าย

๑๖๑

บรรณานุกรม

๑๖๖

進

貢

คำนิยม

ล้านนาสวามิภักดิ์

หนังสือเล่มนี้มีที่มาจากวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ความสัมพันธ์ในระบบบรรณาการระหว่างจีนและล้านนาสมัยปลายคริสต์ศตวรรษที่ ๑๓-๑๖” ในสมัยพระญามังราย ล้านนาทำสงครามกับจีนสมัยราชวงศ์หยวน ซึ่งจีนใช้กำลังปราบปรามแต่ไม่สำเร็จ หลังจากนั้นสถานการณ์ทางการเมืองของทั้ง ๒ อาณาจักรได้เกิดความเปลี่ยนแปลง นำไปสู่การปรับเปลี่ยนนโยบายที่เป็นจุดเริ่มต้นของความสัมพันธ์ในระบบบรรณาการ และตั้งสำนักงานปกครองท้องถิ่นหรือเขตปกครองพิเศษขึ้น โดยล้านนามีฐานะเป็นรัฐบรรณาการ กษัตริย์ที่ส่งบรรณาการจะได้รับการยอมรับจากจักรพรรดิจีน ดังนั้นในบางยุคสมัยเมื่อมีการแย่งชิงอำนาจ แต่ละฝ่ายต่างก็ส่งบรรณาการเพื่อชิงอำนาจเงินเข้ามาสนับสนุน ความสัมพันธ์ในระบบบรรณาการนอกจากมีประโยชน์ทางการเมืองแล้ว ยังมีประโยชน์ต่อการค้าขายของภาครัฐและเอกชน เห็นได้ชัดเจนในสมัยราชวงศ์หมิง ดังพบว่าล้านนาส่งบรรณาการค่อนข้างบ่อยเพื่อเพิ่มปริมาณสิ่งของตอบแทนจากบรรณาการ ซึ่งมีมูลค่าสูงกว่าของถวายมากมาย เป็นลักษณะของการค้าขายในระบบบรรณาการ และยังอนุญาตให้ผู้ติดตามคณะส่งบรรณาการเข้าไปค้าขายในจีน ในที่สุดความสัมพันธ์ในระบบบรรณาการระหว่างจีน

กับลัทธิลัทธิสิ้นสุดลง หลังจากทีลัทธิลัทธิไม่มีฐานะเป็นรัฐอิสระโดยตก
อยู่ในอำนาจการปกครองของพม่า

ความโดดเด่นของหนังสือเล่มนี้คือ การสร้างองค์ความรู้ใหม่
ให้แก่วิชาการด้านลัทธิลัทธิ เนื่องจากมีการศึกษาค้นคว้าในระดับลึก
คุณโจบีเผิง ผู้เขียนเป็นชาวจีน มีความรู้ในประวัติศาสตร์จีน และ
สามารถอ่านเอกสารโบราณของจีนได้ จึงค้นคว้าและนำหลักฐานใหม่
จากที่ตนเองได้มาตีความใหม่ พร้อมกับสังเคราะห์โดยเชื่อมโยงเนื้อหา
ทั้งหมดได้อย่างลงตัว

หนังสือเล่มนี้ได้ให้ความรู้ที่ชัดเจน ๒ ประเด็น

ประเด็นแรก ประวัติศาสตร์ระบบบรรณาการของจีนต่อรัฐ
ใหญ่และน้อยที่ตั้งอยู่รายรอบ แต่ละรัฐมีสถานภาพแตกต่างกัน
ผู้เขียนได้ค้นคว้าถึงจุดเริ่มต้นของระบบบรรณาการ ซึ่งเกิดขึ้นมา
กว่า ๒,๐๐๐ ปี มีการปรับเปลี่ยนไปตามราชวงศ์ต่างๆ และพบ
แนวคิดของจีนต่อรัฐชายแดนทุกรัฐไม่ว่าอยู่ไกลหรือใกล้ล้วนต้อง
สวามิภักดิ์และถวายบรรณาการแก่จีน และให้จีนตั้งเขตปกครอง
รัฐชายแดน ในกรณีลัทธิลัทธิ จีนถือว่ากษัตริย์ลัทธิลัทธิเป็นขุนนาง
ของตน โดยมอบเครื่องประดับยศและให้อยู่ภายใต้ความสัมพันธ์
เชิงอำนาจระหว่างผู้ใหญ่กับผู้ย่อย

ประเด็นต่อมา จีนสร้างกลไกในระบบบรรณาการและจัดวาง
ตำแหน่งแห่งที่ให้รัฐต่างๆ ที่อยู่รายรอบ ลัทธิลัทธิในฐานะรัฐบรรณา
การของจีน มีแนวปฏิบัติถวายบรรณาการ ได้แก่ ๑. ประเภทของ
การถวายบรรณาการและจำนวนครั้งของการส่งบรรณาการ ซึ่ง
ไม่แน่นอน ตามปกติประมาณ ๓ ปีครั้ง ๒. ขั้นตอนการเข้าเฝ้าของ
คณะราชทูต ผู้ถวายบรรณาการปฏิบัติตามพิธีกรรมของราชสำนัก
จีน ๓. สัตว์และสิ่งของพื้นเมืองใช้เป็นเครื่องบรรณาการ ๔. สิ่งของ

มีค่าที่ฝ่ายจีนมอบให้ตอบแทนบรรณาการ ๕. เส้นทางที่ไปถวาย
บรรณาการจากเชียงใหม่ไปปักกิ่ง ทุกหัวข้อมีรายละเอียดที่ชัดเจน
ถือเป็นงานสร้างองค์ความรู้ใหม่อย่างทรงคุณค่า

สร้อยดี อ่องสกุล
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

進

貢

คำนำ

ล้านนาสวามิภักดิ์

หนังสือเล่มนี้เกิดจากการปรับปรุงเนื้อหาในวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาโทของผู้เขียน เรื่อง “ความสัมพันธ์ในระบบบรรณาการระหว่างจีนกับล้านนาสมัยปลายคริสต์ศตวรรษที่ ๑๓-๑๖” ผู้เขียนเป็นนักศึกษาชาวจีนที่มีโอกาสเข้าเรียนในสาขาวิชาล้านนาศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จึงเห็นว่าสามารถนำ “มุมมองของคนจีน” มาศึกษาเรื่องเกี่ยวกับล้านนา ด้วยความช่วยเหลือและคำชี้แนะจาก ศ. เกียรติคุณ สวัสดิ์ อ่องสกุล อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาประวัติศาสตร์ล้านนา ผู้เขียนสามารถอ่านเอกสารล้านนาได้และพยายามค้นคว้าเอกสารจีนที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องและเชื่อมโยงกัน โดยระหว่างการวิเคราะห์หลักฐานต่างๆ ผู้เขียนพบว่ายังมีหลักฐานจีนและล้านนาอีกมากมายที่ไม่ได้เผยแพร่และไม่ได้ใช้เป็นประโยชน์ในการศึกษา ด้วยเหตุที่ขาดบุคคลที่สนใจหลักฐานทางประวัติศาสตร์ทั้งจีนและล้านนา จึงหวังว่าหนังสือเล่มนี้จะทำให้ผู้อ่านได้รับรู้เรื่องราวเกี่ยวกับความสัมพันธ์ในระบบบรรณาการระหว่างจีนกับล้านนา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในประวัติศาสตร์และเพิ่มความสนใจประวัติศาสตร์ของจีนและล้านนาไม่มากนักน้อย

ผู้เขียนขอใช้พื้นที่นี้กล่าว “ขอบคุณ” ต่อบุคคลสำคัญหลายๆ ท่านที่มีส่วนร่วมในงานของผู้เขียนเล่มนี้ สำคัญที่สุดต้องขอขอบพระคุณ ศ. เกียรติคุณ สรสวัสดิ์ อ่องสกุล อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ท่านถือเป็นอาจารย์ที่รับผิดชอบ ทุ่มเทชีวิตในการศึกษา เป็นนักวิชาการที่เข้มแข็ง ซึ่งเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้เขียน เป็นแรงบันดาลใจที่ทำให้ผู้เขียนได้ดำเนินชีวิตก้าวหน้าต่อไป ท่านให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่างๆ อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ทั้งยังช่วยแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินงานอีกด้วย ขอขอบพระคุณ ดร. เหนียวอิง (饶睿颖) ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาร่วม เป็นอาจารย์ผู้ให้แนวทางการวิเคราะห์และนำเสนอเอกสารจีนสำคัญ และให้ความช่วยเหลือทุกด้านในการวิจัย ขอขอบพระคุณ รศ. สมโชติ อ่องสกุล ผู้แนะนำแนวทางต่างๆ ที่ทำให้หนังสือเล่มนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ขอขอบพระคุณคุณสิริศมี อ่องสกุล ผู้ที่ช่วยค้นคว้าเอกสารสำคัญจากญี่ปุ่น ซึ่งเป็นเอกสารที่ขาดไม่ได้ในการศึกษานี้ ขอขอบพระคุณ รศ. ดร. กนกพร นุ่มทอง ที่แปลเอกสารภาษาจีนเป็นภาษาไทย ซึ่งเป็นเอกสารที่มีคุณภาพและมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษา ขอขอบพระคุณบิดามารดาและครอบครัวที่เปิดโอกาสให้ผู้เขียนได้รับการศึกษาในประเทศไทยทั้งยังให้ความสนับสนุนและให้กำลังใจแก่ผู้เขียนอยู่เสมอ หนังสือเล่มนี้คงไม่อาจสำเร็จขึ้นมาได้ หากปราศจากความกรุณาชี้แนะและความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากผู้มีความสำคัญทุกท่าน

ผู้เขียนหวังว่าหนังสือเล่มนี้จะสามารถเป็น “อิฐ” ที่โยนเพื่อล่อหยกออกมาได้ แต่หากมีเนื้อหาที่ขาดหายและไม่สมบูรณ์ ขอน้อมรับคำชี้แจงด้วยความยินดี

โจวปี้เผิง

ล้านนาสวามีภักดี

ความสัมพันธ์
ในระบบบรรณาการ
ระหว่างจีนกับล้านนา

